

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus- ja tietosuojayksikkö
LsN Amanda Mäkelä

20.3.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvistä muutoksista oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön (HE 9/2026 vp)

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalakia, asunto-osakeyhtiölakia, haastemieslakia, eläintenpitokieltorekisteristä annettua lakia, konkurssi- ja yrityssaaneerausrekisteristä annettua lakia, liiketoimintakiellosta annettua lakia, velkajärjestelyrekisteristä annettua lakia, rikosrekisterilakia, säätiölakia, yhdistyslakia ja yrityskiinnityslakia.

Esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvät muutokset oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön.

Ehdotetut muutokset toteuttaisivat hallitusohjelman tavoitteita edistää tiedon liikkuvuutta tai julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä hyödyntää tarvittaessa nykyistä laajemmin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sisältämää kansallista liikkumavaraa. Ehdotuksella varmistettaisiin niin ikään, että oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntö on ajantasaista ja selkeää sekä vastaa unionin oikeuden vaatimuksia ja perustuslain tulkintakäytännöstä johtuvia edellytyksiä perusoikeuksien rajoittamiselle. Esityksellä edistettäisiin tietyltä osin myös viranomaisten resurssien tehokasta kohdentamista.

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä.

Lainsäädäntöehdotukset

Tietosuojalaki (1.lakiehdotus)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalain käsittelyn lainmukaisuutta, erityisiä henkilötietoryhmiä koskevaa käsittelyä sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvää käsittelyä koskevia säännöksiä. Samassa yhteydessä myös vakuutuslaitoksia koskevia henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä selvennettäisiin. Tietosuojalakia ehdotetaan

Postiosoite **Postadress**

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite **Besöksadress**

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

Puhelin **Telefon**

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi **Fax**

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet **E-post, internet**

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

lisäksi muutettavan niin, että tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu sertifiointielimen akkreditointi ehdotetaan siirrettäväksi tietosuojavaalautetulta kansallisen akkreditointielimen eli FINAS-akkreditointipalvelun tehtäväksi. Ehdotettavilla muutoksilla edistettäisiin kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä varmistettaisiin, että tietosuojalain säännökset vastaavat unionin oikeuden vaatimuksia ja perustuslain tulkintakäytännöstä johtuvia edellytyksiä perusoikeuksien rajoittamiselle. Ehdotuksen tavoitteena on lisäksi varmistaa akkreditoinnin tarkoituksenmukainen järjestäminen ja tältä osin myös viranomaisten resurssien tehokas kohdentaminen sekä akkreditointia hakevien sertifiointielinten yhdenvertainen kohtelu.

Tietosuojalain 4 §: Pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi ja laajennettavaksi siten, että pykälä loisi viranomaiselle jatkossa henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisen lisäksi myös silloin kun, käsittely tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaiselle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Ehdotetut muutokset olisivat tarpeen, jotta tietosuojalain 4 §:n soveltamisalasta ei jäisi epäselvyyttä ja pykälän nojalla voitaisiin käsitellä henkilötietoja yleistä etua koskevien tehtävien suorittamisen lisäksi myös julkisen vallan käyttämiseksi. Tietosuojalain säännökset varmistavat, ettei henkilötietojen käsittelystä ole tarpeen säätää erikseen kunkin yleistä etua koskevan tehtävän tai julkisen vallan käytön osalta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että pykälässä luotaisiin vastaava käsittelyn oikeusperuste myös yksityisille tahoille niiden hoitaessa lailla tai lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää. Muutoksella varmistettaisiin, ettei myöskään julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten tahojen henkilötietojen käsittelystä olisi tarpeen säätää erikseen kunkin tehtävän osalta.

Tietosuojalain 6 ja 7 §: Tietosuojalain 6 ja 7 §:n vakuutuslaitoksia koskeviin säännöksiin ehdotetaan täsmennyksiä siten, että kyseisissä pykälissä selvennettäisiin vakuutuslaitosten oikeus käsitellä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan ja 10 artiklan tarkoittamia tietoja sekä ennen vakuutusten myöntämistä että vakuutuksen myöntämisen jälkeen vakuutuslaitosten vastuun arvioimiseksi tai selvittämiseksi. Ehdotetut muutokset olisivat tarpeen, sillä voimassa olevien säännösten sanamuotojen tulkinnasta on ollut epäselvyyttä. Muutosten tarkoituksena ei ole vaikuttaa vakuutusten myöntämiseen.

Tietosuojalain 6 ja 7 §:ään ehdotetaan lisäksi perustuslaista ja tietosuoja-asetuksesta johtuvat välttämättömät täsmennykset erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin. Muutosten tarkoituksena on varmistaa, että tietosuojalain säännökset vastaavat unionin oikeuden vaatimuksia (erityisesti tietosuoja-asetuksen 9 ja 10 artiklan reunaehtoja) ja perustuslain tulkintakäytännöstä johtuvia edellytyksiä perusoikeuksien rajoittamiselle (ks. esim. PeVL 14/2018 vp, s.4–5). Esityksessä ehdotetaan tältä osin, että tietosuojalain 6 ja 7 §:n tarkoittamien arkaluonteisten henkilötietojen käsittely rajataan välttämättömään ja että kyseisissä pykälissä säädetään tietosuoja-asetuksen edellyttämistä asianmukaisista ja riittävästä suojatoimista.

Tietosuojalain 14.4 § ja uusi 36 a §: Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalakiin sisältyvää sertifiointielimen akkreditointia koskevia säännöksiä. Tietosuoja-asetuksen 43 artiklassa tarkoitettua sertifiointielimen akkreditointia ehdotetaan siirrettäväksi tietosuojavaalautetulta kansallisen akkreditointielimen eli FINAS-akkreditointipalvelun tehtäväksi (jäljempänä FINAS). Esityksessä ehdotetaan tältä osin, että nykyinen tietosuojalain 14 §:n 4 momentti, jossa säädetään tietosuojavaalautetun akkreditointitehtävästä, kumottaisiin. Lisäksi tietosuojalakiin ehdotettaisiin uutta 36 a §:ää, jossa säädettäisiin akkreditoinnista. Muutoksilla edistettäisiin julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä viranomaisten resurssien tarkoituksenmukaista kohdentumista. Muutoksilla edistettäisiin yleisesti myös tietosuojasertifikaattien käyttöönottoa Suomessa.

Tietosuojavaltuutettu ei ole kyennyt nykyisten resurssien puitteissa edistämään sertifiointien akkreditoiteja.

Sähköisiä tiedonluovutustapoja koskevien säännösten päivittäminen (2.–10. lakiehdotukset)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vanhentuneita sähköisiä tiedonluovutustapoja koskevia säännöksiä asunto-osakeyhtiölakiin, haastemieslakiin, eläintenpitokieltorekisteristä annettuun lakiin, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettuun lakiin, liiketoimintakiellosta annettuun lakiin, velkajärjestelyrekisteristä annettuun lakiin, rikosrekisterilakiin, säätölakiin sekä yhdistyslakiin. Säännökset muutettaisiin vastaamaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) käsitteitä. Muutoksilla edistettäisiin kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti viranomaisen välisen tiedon liikkuvuutta ja varmistettaisiin, ettei vanhentunut sääntely aiheuta epäselvyyksiä suhteessa tiedonhallintalakiin. Vanhentuneiden käsitteet (tekninen käyttöyhteys) ovat saattaneet aiheuttaa epäselvyyttä suhteessa muuhun viranomaisen tiedon luovuttamiseen sovellettavaan lainsäädäntöön ja siten vaikuttaa myös julkisen palvelun tarjoamiseen.

Sähköisten tiedonluovutustapojen päivityksen yhteydessä esityksessä ehdotetaan tehtäväksi myös muita välttämättömiä teknisiä muutoksia eläintenpitokieltorekisteristä annettuun lakiin sekä rikosrekisterilakiin. Muutosten tarkoituksena on päivittää vanhentuneet säädösviittaukset.

Yrityskiinnityslaki (11. lakiehdotus)

Oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöä on päivitetty vuonna 2020 vastaamaan tietosuoja-asetusta (HE 2/2020 vp). Kyseisessä hankkeessa ei ehdotettu muutoksia yrityskiinnityslakiin (634/1984). Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan päivitettäväksi eräitä yrityskiinnityslain henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä liittyen yrityskiinnitysrekisterin rekisterinpitoon, rekisteriin merkittäviin henkilötietoihin, tietosuoja-asetuksen kanssa päällekkäiseen sääntelyyn sekä henkilötietojen luovuttamiseen. Muutosten tarkoituksena on varmistaa, että yrityskiinnityslain säännökset ovat yhdenmukaisia tietosuoja-asetuksen ja hallinnon yleislakien, kuten viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), kanssa.

Lausuntopalaute

Lausunnonantajat kannattivat yleisesti hallituksen esityksessä ehdotettuja muutoksia tietosuojalakiin ja muuhun oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Lausuntopalauteessa kuitenkin peräänkuulutettiin, että esityksen perusteluita täydennetään ja täsmennetään jatkovalmistelussa lisäämällä esitykseen ennen muuta esimerkkejä käytännön soveltamistilanteiden selventämiseksi. Lausuntopalautetta annettiin erityisesti tietosujalain ehdotettuihin muutoksiin liittyen. Jonkin verran lausuntopalautetta saatiin myös teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä koskeviin muutosehdotuksiin liittyen.

Esitystä on täydennetty saadun lausuntopalautteen mukaisesti. Jatkovalmistelussa on täydennetty muun muassa esityksen perusteluita ja käytännön esimerkkejä sekä tehty yksittäisiä täsmennyksiä muun muassa vakuutuslaitosten henkilötietojen käsittelyä, sertifiointielinten akkreditointia sekä sähköisiä tiedonluovutustapoja koskeviin säännöksiin. Esitykseen otettiin lausuntopalautteen johdosta mukaan myös muutama uusi tekninen ehdotus. Uudet ehdotukset liittyivät edellä esiin tuotuihin vanhentuneisiin säädösviittauksiin.

Esityksen vaikutukset

Esityksessä ehdotetuilla viranomaisia koskevilla lainmuutoksilla ei pääsääntöisesti olisi itsenäisiä tietosuojavaatimuksista aiheutuvia yhteiskunnallisia tai taloudellisia vaikutuksia, joita ei ole jo syntynyt yleisen henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn voimaantulosta. Esityksellä ei olisi vaikutusta myöskään talousarvioon ja esimerkiksi ehdotetut muutokset sertifiointielinten akkreditointiin liittyen hoidettaisiin viranomaisten nykyisten määrärahojen puitteissa.

Ehdotetut muutokset koskisivat pääasiallisesti viranomaisia, mutta osittain vaikutuksia olisi myös yksityisen puolen toimijoille. Ehdotuksilla arvioidaan olevan viranomaisten toimintaa edistäviä ja oikeusvarmuutta lisääviä vaikutuksia. Esityksessä ehdotetut muutokset, kuten arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn rajaaminen välttämättömään sekä muut suojatoimet, saattavat aiheuttaa jonkin verran kustannusvaikutuksia ja hallinnollista työtä. Kyseiset vaikutukset arvioidaan kuitenkin verrattain vähäisiksi, sillä käytännössä arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn on jo nyt unionin oikeuden ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan näkökulmasta tullut rajoittua välttämättömään.

Teknistä käyttöyhteyttä koskevien säännösten päivittäminen on luonteeltaan pääosin teknistä, eikä ehdotuksilla arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai muita yhteiskunnallisia vaikutuksia. Myöskään niillä ehdotuksilla, joilla päivitetään sääntelyä perustuslain ja EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisiksi, ei ole arvioitu olevan merkittäviä taloudellisia tai muita yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esityksellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin, ennen muuta henkilötietojen suojaan.

Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2026.